

CAPÍTOL 1

Les illes Medes

IGNASI OLIVELLA

Direcció General de Pesca Marítima. DARP. Generalitat de Catalunya

Ja fa uns anys es va publicar al diari *Avui* un fascicle titulat **Les illes Medes: un museu al mar lliure**. Comparava aquestes illes amb les coves d'Alí Babà, que visitants de tan llunyans països s'apressen a veure, i s'hi deia "pot ser un dels tresors inacabables del nostre país..., si en sabem tenir cura".

Anys després cal pensar si era encertada o no l'expressió "Les Medes: un museu a l'aire lliure". Ens explicarem. A les Medes es poden observar, resumits, paisatges i espècies de molts indrets de la Mediterrània i, a diferència d'aquests llocs en els quals hi ha paisatges grans i extensos, estan un al costat de l'altre. Aquesta característica els dona una gran capacitat/qualitat pedagògica. A les Medes es produeix un magnífic compendi d'algunes de les comunitats marines litorals més típiques de la Mediterrània occidental.

Un segon tret molt propi de les Medes, del qual tothom parla, és que les poblacions d'alguns dels peixos han crescut notablement, tant respecte al nombre dels individus d'aquestes poblacions de peixos com pel que fa a la grandària d'alguns dels seus espècimens, i més en compararlos amb els de la resta de Catalunya. A més, alguns han canviat en el seu comportament: s'han tornat, en general, confiats; a les Medes molts sards, juriols, nerols i orades mengen a la mà dels escafandristes.

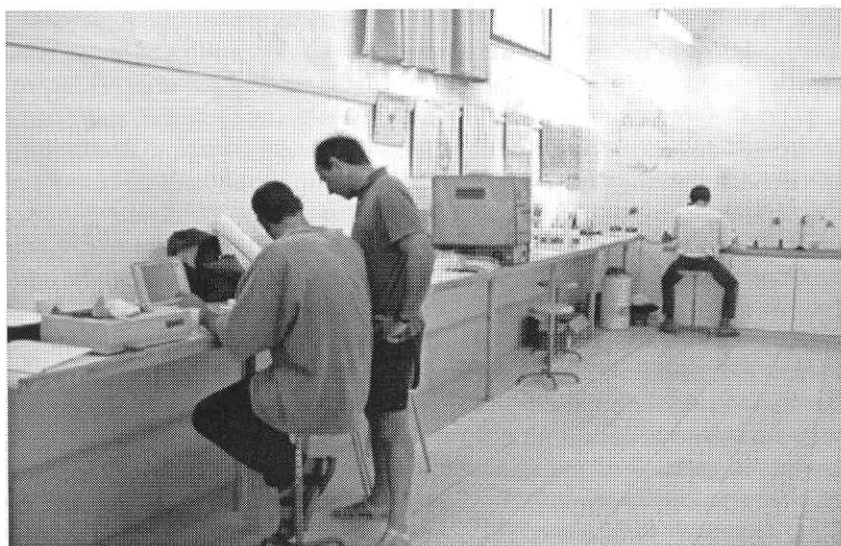
El tercer aspecte característic de les Medes és la seva alta concentració d'indústria escafandristica. En cap altre lloc d'arreu del món n'hi ha tanta densitat per metre quadrat. Aquesta activitat té associada un nombre molt alt de publicacions i revistes. Els lectors tindrien molt difícil citar alguna revista d'immersió que mai no hagi parlat de les illes Medes ni les hagi descrit. La bellesa dels seus paisatges correspon al seu renom.

Un quart tret característic de les Medes és l'abundància d'estudis de tota mena que s'hi realitzen i es publiquen en tot tipus de revistes.

Tants reclams són instruments que han atret l'atenció d'un públic entusiasta, provinent d'arreu del món, que les visita.

La vida sota l'aigua

La vida sota l'aigua de les illes Medes és, des de fa temps, el lloc més conegut i estudiat de la costa catalana. La seva història natural, o l'estudi dels éssers que hi ha en aquestes contrades, és la més documentada de la costa catalana. Des de fa més de trenta anys, un naturalista enamorat d'aquestes contrades estudia les característiques de les seves aigües. També en aquest aspecte és la zona més ben documentada de Catalunya. Per això, les Medes van ser capdavanteres per a molts altres indrets de la Mediterrània (l'illa de Tabarca, cap de Gata, cap de Palos), i ara, per sort per a tots, també per a molts altres punts. Igualment de mica en mica, aquests llocs i d'altres, en aquests darrers anys, van assolint diferents graus de conservació i protecció.

Investigadors del CSIC i la UB al laboratori d'El Català

Però, com és que és tan rica i diversa la vida a les Medes i a molts altres llocs no? Amb la responsabilitat que els honra, els científics no ens saben explicar del cert les raons concretes d'aquest fet. A les Medes s'apleguen dos trets que li donen el ple esplendor i que acos-

tumen a anar oposats: un és la seva elevada productivitat (gran abundància d'individus) i l'altre, la seva gran diversitat d'espècies.

D'aquestes abundors, ens en parlen curiosos catàlegs (alguns fins i tot es poden portar a sota l'aigua), llibres específics de les Medes o llibres generals de la Mediterrània, que, quasi tot el que ens mostren, ho podem trobar a les Medes. Aquest és un sòlid argument que les Medes són un gran museu al mar lliure.

Quin pot ser el món del futur?

És molt difícil preveure quin serà el món del dia de demà a mitjà i llarg termini; però en el futur més immediat Catalunya ha de continuar dependent en gran manera del turisme de platja. Aquesta indústria turística, aquests darrers anys, ha après a millorar la qualitat dels seus serveis; a incrementar la qualitat de les seves promocions, i a demanar més i més infraestructures. Ja fa temps que va finalitzar el debat públic entre quantitat i qualitat turístiques. Aquest camí ha de continuar i aprofundir-s'hi.

Fins fa uns anys, una part almenys de les funcions de les universitats i dels centres de recerca eren molt clares per a tothom: havien de preparar els futurs professionals per als oficis dels llocs de treball que ja hi havia al mercat; així de simple. Avui ja tots, pares, estudiants i professionals, estem convençuts que ja no és així de senzill. El lloc de treball o l'empresa a crear no es pot donar per suposada, sinó que s'ha de contribuir a crear-la, i aquesta és una responsabilitat de tots, incloent-hi la universitat, les empreses que ja hi ha, l'administració, el govern; de tothom.

Sortosament per a tots, una gran munió de gent, quasi tothom, se sent responsable de l'espai de les Medes. Hi ha pocs indrets naturals que hagin donat lloc a tants estudis, tesis doctorals i publicacions de tota mena, i la possibilitat de continuar fent-ne és inesgotable, ateses la riquesa en espècies diferents i la gran accessibilitat. Aquestes tècniques, tecnologies, recursos i patrimonis naturals s'han de conjuminar a fi d'incrementar tant el patrimoni natural com el bagatge intel·lectual i cultural. A més, podem afirmar rotundament que s'ha avançat molt en l'estudi de la història natural de les Medes i per tant, gràcies a això hi ha una sòlida base per progressar en els estudis dels aspectes més dinàmics, com són els fisiològics, els ecològics, els etològics, entre d'altres. Així hi ha un present i un futur laborals si se sap elaborar el material didàctic i informatiu en enregistrar visualment els fets vitals que espontàniament esdevenen a les Medes.

Uns dels més grans suports i promotors de la protecció de les illes Medes són els escafandristes. Catalunya, en molts pocs anys, ha passat d'un nombre molt reduït de professionals i esportistes submarinistes a ser una de les primeres potències europees en submarinisme. Però per mantenir i permetre aquest esport i aquesta indústria calen més espais. Els submarinistes volen fruir de paisatges, d'espècimens, de natura. Sí que hi ha persones que s'accontenten o s'han d'accontentar amb paisatges i natures humanitzades; però tot-hom, almenys en alguna ocasió, anhela, té el desig vehement d'observar, de gaudir d'una imatge feréstega en un entorn no impactat per l'home.

Les Medes també han estat un bon bressol de filmacions de totes menes. És molt recorregut el recurs d'explicar que l'escafandrista, als dos o tres anys d'iniciar-se en aquest esport i d'haver obtingut soltesa i experiència, a fi d'obtenir noves sensacions, ocupa el seu temps realitzant filmacions submarines o fotografies.

Per entendre aquest fenomen sols cal mirar la programació de qualsevol televisió. És ben rar la cadena de televisió que en alguna hora del dia no ha programat un documental submarí. Si es pregunta sobre aquest tema als responsables de les programacions, ens diran que es fan perquè tenen audiència.

El cas curiós de les Medes és que hi ha, i amb abundor, els suficients organismes i paisatges per crear mil i un arguments diferents per a filmacions. Les universitats i els centres de recerca han estudiat i aprofundit en el coneixement de nombrosos detalls de les illes Medes i els seus diferents habitants i paisatges submarins. Cal també recordar que el renom, el nivell i el reconeixement dels professionals dels audiovisuals a Catalunya és molt alt.

La Unió Europea vol desenvolupar i està promocionant l'arrelament d'una potent indústria audiovisual europea. No és ben cert que les Medes i els seus paisatges submarins són uns grans escenaris d'estudis submarins? Podrien ser els homòlegs dels estudis Cittivechia del món submarí? Els seus paisatges submarins, els seus hàbitats, molts dels quals han perdut la seva por innata als homes i van a menjar a la mà; per força aquests personatges han de ser uns bons actors o protagonistes d'històries per explicar i vendre.

Els biòlegs i la ciència biològica són els que han estudiat més, i amb més cura i precisió, la competència i la competitivitat. És domini

de la professió dels biòlegs l'estudi de la competència per un mateix recurs, ja sigui per espècies depredadores diferents, per una mateixa presa o bé per l'adequació del nombre de depredadors a les seves preses o viceversa.

No crec pas que els industrials i usuaris actuals de les Medes hagin de tenir por d'aquesta nova activitat, ja que no hi hauria competència per un mateix recurs sinó activitats complementàries. A més, seria una prova que és un espai digne de ser visitat, amb qualitat en l'oferta turística, una bona promoció basada en un coneixement profund, sòlid, ben explicat i ben difoses les seves meravelles.

Que aquest gran museu al mar lliure, les Medes, sigui també l'aula oberta a on tots aprenen, els escafandristes i els no escafandristes, a conèixer amb la nostra natura marina. Aquests coneixements ens han de forçar a canviar la manera de pensar, d'actuar i de ser, integrant-nos-hi.